

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 23.5.2008
COM(2008)317 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ: ΜΙΑ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ**

{SEC(2008)1911}
{SEC(2008)1912}

(υποβληθείσα από την Επιτροπή)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ: ΜΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2008 επιβεβαίωσε ότι η επένδυση στους ανθρώπινους πόρους, ο εκσυγχρονισμός των αγορών εργασίας και η επένδυση στη γνώση και την καινοτομία¹ αποτελούν τομείς προτεραιότητας της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Ήδη προγραμματίζονται ή καταβάλλονται σημαντικές προσπάθειες για τον επαναπροσανατολισμό της οικονομίας της ΕΕ προς δραστηριότητες μεγαλύτερης έντασης γνώσης, συμπεριλαμβανομένων μέτρων για την ενίσχυση της ενιαίας αγοράς², την αύξηση της κινητικότητας στην εργασία³, την ενίσχυση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης⁴ και την ενθάρρυνση της αύξησης των ιδιωτικών επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία⁵.

Με την Πράσινη Βίβλο του 2007 με τίτλο **“Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας: Νέες Προοπτικές”**⁶ δρομολογήθηκε ευρύς δημόσιος διάλογος σχετικά με τους τρόπους επίτευξης ενός πιο ανοικτού, ανταγωνιστικού και ελκυστικού ΕΧΕ. Ο διάλογος αυτός οδήγησε στον προσδιορισμό μιας σειράς καίριων τομέων στους οποίους η ανάληψη και η διεξαγωγή αποτελεσματικών δράσεων, στο πλαίσιο σύμπραξης των κρατών μελών και της Κοινότητας, για την επίτευξη κοινών στόχων αναμένεται να αποφέρει σημαντικά οφέλη για το ευρωπαϊκό ερευνητικό σύστημα και να συμβάλει στη δημιουργία μιας "πέμπτης ελευθερίας" στην Ευρώπη, της ελευθερίας της γνώσης.

Με την **παρούσα ανακοίνωση**, η οποία αποτελεί μία από τις πέντε πρωτοβουλίες⁷ που πρόκειται να αναληφθούν εντός του 2008 σε συνέχεια της Πράσινης Βίβλου για τον ΕΧΕ, **προτείνεται η δημιουργία μιας σύμπραξης με τα κράτη μέλη με σκοπό τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας των αναγκαίων ερευνητών**. Οι ερευνητές, ως κύριοι συντελεστές της παραγωγής, της μεταφοράς και της εκμετάλλευσης νέων γνώσεων, είναι απαραίτητοι για τη διαμόρφωση μιας ανταγωνιστικής οικονομίας της γνώσης στην ΕΕ. Για να καταφέρει να προσελκύει και να συγκρατεί τους πιο ταλαντούχους ερευνητές, η ΕΕ πρέπει να υιοθετήσει μια ισορροπημένη προσέγγιση η οποία να εγγυάται στους ερευνητές από όλη την ΕΕ

¹ Συμπεράσματα της Προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 13-14 Μαρτίου 2008

² "Ενιαία αγορά για την Ευρώπη του 21ου αιώνα", COM (2007) 724

³ "Το ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την κινητικότητα στην εργασία (2007-2010)", COM(2007)773, 6.12.2007

⁴ Συμπεριλαμβάνονται η στήριξη που παρέχει η ΕΕ για την αύξηση της ακαδημαϊκής κινητικότητας και η προγραμματισμένη πρωτοβουλία της ΕΕ "Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας"

⁵ "Κάνοντας τη γνώση πράξη: Μια στρατηγική καινοτομίας ευρείας βάσης για την ΕΕ" COM(2006) 502, 13.9.2006 και "Μια πρωτοβουλία για πρωτοπόρες αγορές στην Ευρώπη" COM(2007) 860, 21.12.2007

⁶ COM(2007) 161, 4.4.2007

⁷ Οι υπόλοιπες αφορούν τη διαχείριση της ΔΙ από τους δημόσιους ερευνητικούς οργανισμούς, τον κοινό προγραμματισμό, τις πανευρωπαϊκές ερευνητικές υποδομές, τη διεθνή επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία.

κατάλληλη κατάρτιση, ελκυστικές προοπτικές σταδιοδρομίας και άρση των φραγμών στην κινητικότητά τους.

Την εποπτεία της γενικής διακυβέρνησης των πρωτοβουλιών για τον ΕΧΕ προβλέπεται ότι θα έχει το Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας.

2. ΠΡΟΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Ο όρος "ερευνητής" καλύπτει πολλούς διαφορετικούς ρόλους και δραστηριότητες: από ακαδημαϊκούς και πανεπιστημιακούς επιστήμονες που διεξάγουν μακροπρόθεσμες δραστηριότητες βασικής έρευνας σε ερευνητικές υποδομές μεγάλης κλίμακας έως ερευνητές εργαζόμενους σε κρατικά εργαστήρια για την εκτέλεση πιο συγκεκριμένων αποστολών, από υπαλλήλους επιχειρήσεων απασχολούμενους σε εργασίες ανάπτυξης με γνώμονα την αγορά έως υπαλλήλους ΜΜΕ υψηλής τεχνολογίας ασχολούμενους με μεταφορά τεχνολογίας και ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και μεθόδων.

Η εξασφάλιση της επάρκειας των ανθρώπινων πόρων στον χώρο της Ε&Α έχει προσδιοριστεί ως μία από τις κυριότερες προκλήσεις από τη δρομολόγηση της στρατηγικής της Λισαβόνας το 2000⁸. Η Επιτροπή πρότεινε, **το 2001, μέτρα για την αύξηση της κινητικότητας των ερευνητών σε όλο τον ΕΧΕ**⁹ και, **το 2003, μέτρα υπέρ της επαγγελματικής εξέλιξης των ερευνητών**¹⁰.

Το 2005 η Επιτροπή εξέδωσε την **Ευρωπαϊκή Χάρτα του Ερευνητή και κώδικα δεοντολογίας για την πρόσληψη ερευνητών**, στα οποία καθορίζονται ο ρόλος και οι ευθύνες των ερευνητών και των εργοδοτών και χρηματοδοτών τους, και προτείνονται δικαιότερες και διαφανέστερες μέθοδοι πρόσληψης ερευνητών. Η εγκριθείσα το 2005 **δέσημη μέτρων** για την **"επιστημονική βίζα"**¹¹ είχε ως στόχο την καθιέρωση ταχύτερων διαδικασιών εισδοχής ερευνητών από τρίτες χώρες και παραχώρησης αδειών διαμονής σε τέτοιους ερευνητές. Η κινητικότητα και οι σταδιοδρομίες των ερευνητών έλαβαν χρηματοδοτική στήριξη από το **έκτο πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας**.

Τα περισσότερα κράτη μέλη λαμβάνουν σήμερα διάφορα μέτρα που αφορούν τους ερευνητές, και ιδίως μέτρα μεταρρύθμισης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης¹². Η αύξηση της αυτονομίας και η βελτίωση της διακυβέρνησης των θεσμικών φορέων συνδέονται άμεσα με τη βελτίωση της κατάστασης των ερευνητών.

Οι πρωτοβουλίες αυτές απέφεραν καρπούς. Η ενημέρωση των διακινούμενων ερευνητών βελτιώθηκε κατά πολύ, χάρη στην ανάπτυξη ενός δικτύου τοπικών κέντρων και ενός επιγραμμικού δικτύου¹³. Οι χρηματοδοτικοί πόροι που διατίθενται για τους ερευνητές

⁸ Συμπεράσματα της Προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας, 23-24 Μαρτίου 2000

⁹ "Μια στρατηγική κινητικότητας για τον ευρωπαϊκό χώρο της έρευνας", COM (2001) 331, 20.06.2001

¹⁰ "Οι ερευνητές στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας: ένα επάγγελμα, πληθώρα σταδιοδρομιών", COM(2003) 436, 18.07.2003.

¹¹ Συμπεριλαμβάνεται η οδηγία 2005/71/ΕΚ του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 2005, σχετικά με ειδική διαδικασία εισδοχής υπηκόων τρίτων χωρών για σκοπούς επιστημονικής έρευνας ("επιστημονική βίζα"), ΕΕ L 289/15 της 3.11.2005.

¹² "Επίτευξη της ατζέντας εκσυγχρονισμού για πανεπιστήμια: εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία", COM (2006) 208, 10.5.2006

¹³ Το ERA-MORE και η ευρωπαϊκή ηλεκτρονική πύλη για την κινητικότητα των ερευνητών θα επαναλειτουργήσουν, με νέα μορφή, τον Ιούνιο του 2008, ως δίκτυο διακινούμενων ερευνητών

αυξήθηκαν με το **έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας**, και ιδίως μέσω του νέου **Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας**.

Εντούτοις, η πρόοδος στον συγκεκριμένο τομέα εξακολουθεί να είναι αργή. Η προαιρετική εφαρμογή της Χάρτας και του Κώδικα παραμένει περιορισμένη ενώ αρκετά κράτη μέλη δεν έχουν ακόμη θέση σε εφαρμογή την οδηγία της δέσμης "επιστημονική βίτσα". Οι υφιστάμενες πολιτικές τείνουν να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα σε σχετικά μεμονωμένη βάση ή να ακολουθούν μια στενά εθνική προσέγγιση.

Παρά το γεγονός ότι η κατάσταση διαφέρει σημαντικά ανάλογα με τον θεσμικό φορέα και ανάλογα με τη χώρα, οι παρωχημένες εθνικές νομοθετικές διατάξεις και πρακτικές πολλών κρατών μελών εξακολουθούν να παρακωλύουν ή να εμποδίζουν την υπό ανταγωνιστικούς όρους πρόσληψη ερευνητών στον δημόσιο τομέα. Λόγω της επικράτησης των συμβάσεων εργασίας περιορισμένου χρόνου για τους νέους ερευνητές και της υπαγωγής της επαγγελματικής ανέλιξης σε κριτήρια αρχαιότητας μάλλον παρά επιδόσεων, αρκετοί ταλαντούχοι ερευνητές αναγκάζονται να περιμένουν πολλά χρόνια για να γίνουν πλήρως ανεξάρτητοι επιστήμονες. Πολλοί ερευνητές λαμβάνουν παραδοσιακή ακαδημαϊκή κατάρτιση η οποία δεν τους προσφέρει τα κατάλληλα εφόδια για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της σύγχρονης οικονομίας της γνώσης, στην οποία έχουν όλο και μεγαλύτερη σημασία οι σχέσεις μεταξύ των ιδιωτικών επιχειρήσεων και των δημόσιων ερευνητικών οργανισμών. Ισχυρά είναι τα αντικίνητρα που αντιμετωπίζουν οι ερευνητές που επιθυμούν να μετακινηθούν μεταξύ οργανισμών, μεταξύ του ακαδημαϊκού χώρου και του ιδιωτικού τομέα ή μεταξύ χωρών.

Παρά το γεγονός ότι οι χώρες της ΕΕ εξακολουθούν να παράγουν υψηλότερους αριθμούς πτυχιούχων και διδασκτόρων θετικών και τεχνικών επιστημών σε σχέση με τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία, στην ΕΕ οι ερευνητές αντιπροσωπεύουν πολύ χαμηλότερο μερίδιο του εργατικού δυναμικού¹⁴. Πολλοί Ευρωπαίοι πτυχιούχοι και διδάκτορες είτε εγκαταλείπουν τον χώρο της έρευνας είτε ασκούν ερευνητική δραστηριότητα σε χώρες που προσφέρουν καλύτερες συνθήκες και προοπτικές – κυρίως στις ΗΠΑ.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, το 2004, από τους 400.000 περίπου ξένους ερευνητές που βρίσκονταν στις ΗΠΑ, οι 100.000 είχαν γεννηθεί στην ΕΕ¹⁵, αριθμός ο οποίος αντιπροσωπεύει σημαντικό ποσοστό του συνολικού πληθυσμού ερευνητών της ΕΕ (1,3 εκατ.)¹⁶. Συχνά μάλιστα, οι προερχόμενοι από την ΕΕ ερευνητές που διαμένουν στις ΗΠΑ είναι κορυφαίοι επιστήμονες στον τομέα τους. Για παράδειγμα, το 2007, το 75% των επίκουρων καθηγητών στις 10 καλύτερες πανεπιστημιακές σχολές οικονομικών των ΗΠΑ είχαν λάβει το πτυχίο τους εκτός των ΗΠΑ¹⁷. Η ικανότητα του συστήματος των ΗΠΑ να προσελκύει ταλαντούχους ερευνητές από όλο τον κόσμο φαίνεται από το γεγονός ότι οι ΗΠΑ σαφώς προπορεύονται και επιδεικνύουν καλύτερες επιδόσεις στον τομέα της έρευνας σε σχέση με την ΕΕ¹⁸. Η εισροή ερευνητών από τρίτες χώρες στην ΕΕ είναι πολύ χαμηλότερη¹⁹,

EURAXESS, το οποίο θα παρέχει πληροφορίες σχετικά με την κινητικότητα, τις θέσεις εργασίας και τα δικαιώματα.

¹⁴ 0,56% στην ΕΕ έναντι 0,93% και 1,06% στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία, αντιστοίχως· IISER II, Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2007

¹⁵ Europe in the global research landscape (Η Ευρώπη στο παγκόσμιο τοπίο της έρευνας), Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2007

¹⁶ Ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης· IISER II, Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2007

¹⁷ Oswald and Ralsmark, 2008

¹⁸ Το μερίδιο της ΕΕ στο 10% των επιστημονικών δημοσιεύσεων που αποτελούν το αντικείμενο των περισσότερων παραπομπών είναι 37,5 % έναντι 48,9 % των ΗΠΑ. Από τα 76 αναγνωρισμένα ως

τη στιγμή που ο παγκόσμιος ανταγωνισμός για την απόκτηση των πιο ταλαντούχων ερευνητών εντείνεται με την εμφάνιση νέων συντελεστών, ικανών πλέον να προσφέρουν ελκυστικούς όρους.

Παράλληλα, σε πολλά κράτη μέλη εκφράζονται αυξανόμενες ανησυχίες για τη γήρανση του ερευνητικού εργατικού δυναμικού, ενώ ορισμένες περιφέρειες και οικονομικοί κλάδοι γνωρίζουν ήδη προβλήματα έλλειψης ερευνητών²⁰. Η κατάσταση αυτή θα επιδεινωθεί εάν δεν ενταθούν οι προσπάθειες για την προσέλκυση νέων στο επάγγελμα του ερευνητή και για την αντιμετώπιση της υποεκπροσώπησης των γυναικών στον χώρο των επιστημών και τεχνολογιών. Επιπλέον, πέραν των ερευνητών που χρειάζονται για την αντικατάσταση του σημερινού εργατικού δυναμικού, εκτιμάται²¹ ότι στην Ευρώπη θα χρειαστούν ακόμη 600.000-700.000 επιπλέον ερευνητές προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της αύξησης των επενδύσεων στην έρευνα στο 3% του ΑΕΠ κατά μέσο όρο, στόχος που καθορίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης²².

Είναι επομένως απαραίτητο τώρα περισσότερο από ποτέ να ληφθούν αποφασιστικά μέτρα υπέρ των ερευνητών της Ευρώπης. Η πρόκληση που αντιμετωπίζει η Ευρώπη είναι να καταφέρει να διατηρήσει και να βελτιώσει μακροπρόθεσμα τη θέση της ως τόπος έρευνας και ανάπτυξης με παγκόσμια αναγνώριση.

3. ΜΙΑ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΓΙΑ ΑΝΑΛΗΨΗ ΔΡΑΣΗΣ

Η στρατηγική της Λισαβόνας αναγνωρίζει την αναγκαιότητα λήψης ολοκληρωμένων και συντονισμένων μέτρων για την επίτευξη προόδου. **Η ΕΕ μπορεί να προσδώσει σημαντική προστιθέμενη αξία στις υπό εξέλιξη μεταρρυθμίσεις και δράσεις υπέρ των ερευνητών, με μια νέα πρωτοβουλία στον συγκεκριμένο τομέα.** Παράλληλα, η διαθεσιμότητα επαρκών ανθρώπινων πόρων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη των ευρύτερων στόχων της στρατηγικής της Λισαβόνας.

Η Επιτροπή προτείνει επομένως τη σύμπραξη των κρατών μελών και της ίδιας με σκοπό να διασφαλισθεί η πραγματική κυριότητα των στόχων και των δράσεων. **Η σύμπραξη αυτή έχει καθοριστική σημασία για την προώθηση ορισμένων στοχοθετημένων δράσεων προτεραιότητας σε κείριους τομείς επιλεγμένους βάσει της δυνητικής τους απήχησης σε κοινοτικό, εθνικό και θεσμικό επίπεδο.**

Πολλά είναι τα διδάγματα που μπορεί να αντληθούν από τις παλαιότερες και τις τρέχουσες κοινοτικές και εθνικές πρωτοβουλίες και υπάρχουν πολλά παραδείγματα ορθών πρακτικών στην ΕΕ. **Η ανύψωση του επιπέδου όλων των εθνικών συστημάτων και θεσμών προς το καλύτερο δυνατό θα συμβάλει κατά πολύ στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού ερευνητικού συστήματος παγκόσμιου κύρους.** Ο αντίκτυπος των μεμονωμένων πρωτοβουλιών θα αυξηθεί κατά πολύ αν ο σχεδιασμός και η εφαρμογή τους βασίζονται σε κοινούς στόχους

καλύτερα στον κόσμο πανεπιστήμια, μόνο 8 βρίσκονται στην ΕΕ· 67 βρίσκονται στις ΗΠΑ· Key Figures, European Commission 2007

¹⁹ Το 2000, το 2% των ατόμων που απασχολούνταν σε Ε&Τ επαγγέλματα στην ΕΕ προέρχονταν από χώρες εκτός ΕΕ, ενώ το ποσοστό των αλλοδαπών κατόχων θέσεων Ε&Τ στις ΗΠΑ ήταν 22%· "Key Figures" European Commission 2007

²⁰ Σε ορισμένες χώρες, ποσοστό άνω του 40% του εργατικού δυναμικού υψηλής ειδίκευσης είναι ηλικίας μεταξύ 45 και 64 ετών, ενώ οι εργαζόμενοι ηλικίας 25-34 ετών αντιπροσωπεύουν μόνο το 25% περίπου· Key Figures, European Commission 2007

²¹ COM(2003) 226 τελικό της 30.04.2003

²² Συμπεράσματα της Προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 15-16 Μαρτίου 2002

εστιαζόμενους σε καίριους τομείς, χαρακτηρίζονται από συνοχή και συνέπεια και αλληλοενισχύονται.

Η εν λόγω σύμπραξη θα πρέπει να συνοδεύεται από δέσμευση επίτευξης, μέχρι τα τέλη του 2010, ταχέων και μετρήσιμων βημάτων προόδου προς:

- **την καθιέρωση συστηματικά ανοικτών διαδικασιών πρόσληψης·**
- **την ικανοποίηση των αναγκών κοινωνικής ασφάλισης και συμπληρωματικής συνταξιοδότησης των διακινούμενων ερευνητών·**
- **την παροχή ευνοϊκότερων συνθηκών απασχόλησης και εργασίας· και**
- **τη βελτίωση της κατάρτισης και των δεξιοτήτων και την αύξηση της πείρας των ερευνητών.**

Η ανάληψη συντονισμένης δράσης σε αυτούς τους τομείς, **παράλληλα με την ανανέωση των προσπαθειών για την επίτευξη των σκοπών των υφιστάμενων πρωτοβουλιών, π.χ. για την αύξηση της υιοθέτησης των αρχών της Χάρτας και του Κώδικα**, θα οδηγήσει σε βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης και σταδιοδρομίας των ερευνητών και θα αυξήσει την κινητικότητα μεταξύ οργανισμών, μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και μεταξύ χωρών.

Η δημιουργία, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μιας αληθινής αγοράς εργασίας για τους ερευνητές θα επιτρέψει την εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης ερευνητών και θα διευκολύνει την αύξηση της παραγωγικότητας χάρη στην καλύτερη αντιστοίχιση των αναζητούμενων και προσφερόμενων θέσεων εργασίας, την αύξηση της μεταφοράς γνώσης, την ανάπτυξη κέντρων αριστείας σε όλη την ΕΕ, τη δημιουργία καλύτερων διεθνών διασυνδέσεων για την ανάληψη ερευνητικών συνεργασιών και την οικονομική εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας, και την παροχή στον ιδιωτικό τομέα ελκυστικότερων κινήτρων επένδυσης στην έρευνα.

4. ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΚΥΡΙΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

4.1. Ανοικτές διαδικασίες προσλήψεων και φορητότητα των υποτροφιών και επιχορηγήσεων

Όπως αναφέρουν συχνά οι ερευνητές, ένας από τους παράγοντες που τους αποθαρρύνει να αρχίσουν ή να συνεχίσουν σταδιοδρομία ερευνητή στην Ευρώπη είναι η έλλειψη ανοικτών ευκαιριών απασχόλησης. Σε πολλά κράτη μέλη, οι δημόσιοι ερευνητικοί οργανισμοί, και ιδίως τα πανεπιστήμια, έχουν συχνά ελάχιστη αυτονομία σε θέματα προσλήψεων λόγω των **παρωχημένων εθνικών νομοθετικών διατάξεων και πρακτικών οι οποίες εξακολουθούν να παρακωλύουν ή να εμποδίζουν την υπό ανταγωνιστικούς όρους πρόσληψη ερευνητών**. Στην Ευρώπη επομένως, ενώ οι όροι προσλήψεων από τον ιδιωτικό τομέα είναι ως επί το πλείστον ανοικτοί και ανταγωνιστικοί, σε θεσμικό επίπεδο στον δημόσιο τομέα εξακολουθούν να αποτελούν ευρέως διαδεδομένη πρακτική οι "εσωτερικές" προσλήψεις.

Οι ερευνητές αποτελούν ένα σχετικά μικρό και υψηλά ειδικευμένο εργατικό δυναμικό, και για τον λόγο αυτό **δεν είναι πάντοτε δυνατή, στο πλαίσιο ενός μεμονωμένου εθνικού συστήματος, και μάλιστα ενός μεμονωμένου οργανισμού, η ανεύρεση του ατόμου με τα υψηλότερα προσόντα για την πλήρωση μιας δεδομένης θέσης ερευνητή**. Η ευρεία

διάδοση ανοικτών διαδικασιών και όρων πρόσληψης στον ιδιωτικό τομέα είναι επομένως πιθανό να βελτιώσει τις επιδόσεις της Ευρώπης στον χώρο της έρευνας και να προσφέρει περισσότερες ευκαιρίες στους ερευνητές.

Παρότι οι περισσότεροι εργοδότες ερευνητών του ιδιωτικού τομέα και ορισμένοι εργοδότες ερευνητών του δημόσιου τομέα ήδη δημοσιεύουν ανοικτά τις κενές θέσεις εργασίας, οι **περισσότερες προς πλήρωση θέσεις εργασίας δημοσιεύονται μόνο εσωτερικά** ή, στην καλύτερη περίπτωση, σε εθνικό επίπεδο. Οι ερευνητές χρειάζονται επίσης **ενημερωμένες και ευπρόσιτες πρακτικές πληροφορίες σχετικά με την κινητικότητα μεταξύ οργανισμών, τομέων ή χωρών.**

Επιπλέον, παρά τις σημαντικές προσπάθειες που καταβάλλονται, μεταξύ άλλων μέσω της διαδικασίας της Μπολόνια και του προσφάτως θεσπισθέντος ευρωπαϊκού πλαισίου για τα επαγγελματικά προσόντα, **οι διάφοροι οργανισμοί εξακολουθούν να μην κατανοούν πλήρως τις διαδικασίες και τα πρότυπα αναγνώρισης των ακαδημαϊκών και επαγγελματικών τίτλων άλλων χωρών ή τομέων**, συμπεριλαμβανομένων των άτυπων επαγγελματικών προσόντων.

Μέχρι σήμερα, **η χρηματοδότηση σχεδόν όλων των έργων συνδέεται με δεδομένο οργανισμό που βρίσκεται στην ίδια χώρα με τον χρηματοδοτούμενο οργανισμό**, ακόμη και όταν η μετάθεση πόρων θα ωφελούσε το έργο. Η φορητότητα των υποτροφιών και επιχορηγήσεων που παρέχει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας και το σύστημα "money follows researcher" (η χρηματοδότηση συνοδεύει τον ερευνητή) που διευθύνεται από εθνικούς οργανισμούς χρηματοδότησης ερευνών μέσω της δομής EUROHORCS²³ θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως πρότυπα για άλλες πρωτοβουλίες.

Προτεινόμενες δράσεις προτεραιότητας:

- τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ανοικτές, διαφανείς και ανταγωνιστικές διαδικασίες και όρους πρόσληψης ερευνητών, ιδίως παρέχοντας στους θεσμικούς φορείς μεγαλύτερη αυτονομία ως προς τις προσλήψεις και εφαρμόζοντας τις βέλτιστες πρακτικές για την αναγνώριση των ακαδημαϊκών και επαγγελματικών τίτλων που χορηγούν άλλες χώρες·
- τα κράτη μέλη και η Επιτροπή διασφαλίζουν την ανοικτή και επιγραμμική δημοσίευση όλων των θέσεων ερευνητών που χρηματοδοτούνται με δημόσιους πόρους, ιδίως μέσω του EURAXESS·
- τα κράτη μέλη και η Επιτροπή διασφαλίζουν κατάλληλες υπηρεσίες πληροφόρησης και αρωγής των ερευνητών που μετακινούνται μεταξύ οργανισμών, τομέων ή χωρών, μεταξύ άλλων μέσω του EURAXESS και της πλατφόρμας EURES²⁴·
- τα κράτη μέλη και η Επιτροπή επιτρέπουν τη φορητότητα των ατομικών υποτροφιών και επιχορηγήσεων που παραχωρούνται από εθνικούς οργανισμούς χρηματοδότησης ή στα πλαίσια σχετικών κοινοτικών προγραμμάτων έρευνας, όταν αυτό δίνει τη δυνατότητα στους χρηματοδότες οργανισμούς να ικανοποιήσουν καλύτερα τις ερευνητικές ανάγκες τους και στους ερευνητές να διαχειριστούν καλύτερα τη σταδιοδρομία τους.

²³ Προϊστάμενοι των εθνικών οργανισμών χρηματοδότησης και εκτέλεσης ερευνών της ΕΕ

²⁴ Δίκτυο ευρωπαϊκών υπηρεσιών απασχόλησης, ιστότοπος www.eures.europa.eu

4.2. **Ικανοποίηση των αναγκών κοινωνικής ασφάλισης και συμπληρωματικής συνταξιοδότησης των διακινούμενων ερευνητών**

Η ευρωπαϊκή διάσταση της **κοινωνικής ασφάλισης**²⁵ αποτελεί το αντικείμενο κανονισμών συντονισμού σε όλη την ΕΕ που έχουν σκοπό να αποτρέψουν τη ζημίωση των διακινούμενων εργαζομένων λόγω της εφαρμογής διαφορετικών εθνικών νομοθεσιών²⁶. Ο κανονισμός (ΕΚ) 1408/71 του Συμβουλίου προβλέπει, ως γενικό κανόνα, ότι οι διακινούμενοι εργαζόμενοι υπόκεινται στη νομοθεσία της χώρας στην οποία εργάζονται. Με την πάροδο του χρόνου, η κοινοτική νομοθεσία για τον συντονισμό των καθεστώτων κοινωνικής ασφάλισης διευκόλυνε ιδίως την πιο μακροπρόθεσμη κινητικότητα των εργαζομένων. Όπως ωστόσο υπογραμμίζεται στο πρόσφατο σχέδιο δράσης της ΕΕ για την επαγγελματική κινητικότητα, **οι κανόνες που θεσπίστηκαν πριν από αρκετές δεκαετίες μπορεί να μην καλύπτουν το ίδιο αποτελεσματικά τις νεότερες μορφές κινητικότητας εργαζομένων, οι οποίοι συχνά απασχολούνται βάσει συμβάσεων εργασίας περιορισμένου χρόνου σε διαφορετικά κράτη μέλη.** Δεδομένου ότι οι ερευνητές συγκαταλέγονται μεταξύ των πλέον κινητικών εργαζομένων και συχνά απασχολούνται βάσει σειράς βραχυχρόνιων συμβάσεων εργασίας, είναι και πιθανότερο να αντιμετωπίσουν δυσκολίες.

Τα κυριότερα προβλήματα οφείλονται κυρίως στην **ελλιπή πληροφόρηση των ερευνητών και των εργοδοτών σχετικά με τα δικαιώματα κοινωνικής ασφάλισης.** Η κατάσταση αυτή θα πρέπει να διορθωθεί με βελτίωση της πρόσβασης στις υπάρχουσες πληροφορίες. Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την επαγγελματική κινητικότητα προβλέπει τη **βελτίωση των υφιστάμενων νομοθετικών διατάξεων και πρακτικών που αφορούν την κοινωνική ασφάλιση,** λαμβάνοντας υπόψη τις νεότερες μορφές κινητικότητας. Δεδομένου ότι αυτό αφορά και τους ερευνητές, είναι σημαντικό να συνεκτιμηθούν οι εμπειρίες τους στην αξιολόγηση των αναγκών βελτίωσης. Για παράδειγμα, η ενθάρρυνση της παράτασης της περιόδου εξαγωγής των παροχών ανεργίας θα μπορούσε να διευκολύνει την κινητικότητα.

Η ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ παρέχει επίσης κάποια ευελιξία προσφέροντας στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να παρεκκλίνουν βάσει συμφωνίας από τους γενικούς κανόνες για την εφαρμοστέα νομοθεσία και να επιλέξουν να εφαρμόσουν διαφορετική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλισης στους εν λόγω εργαζόμενους ή να παρατείνουν την περίοδο υπαγωγής των εργαζομένων αυτών στην οικεία νομοθεσία, υπό τον όρο ότι αυτό είναι προς το συμφέρον των εργαζομένων. Ο συντονισμός των προσπαθειών θα καταστήσει δυνατή την **καταλληλότερη χρησιμοποίηση αυτών των παρεκκλίσεων προς όφελος των ερευνητών.**

Επιπλέον, η κυκλοφορία των ερευνητών από και προς τρίτες χώρες θα μπορούσε να διευκολυνθεί με την **ενσωμάτωση ειδικών ρητρών στις διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες περί κοινωνικής ασφάλισης που συνάπτονται μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών,** οι οποίες θα επιτρέπουν τη σώρευση των περιόδων, τη διατήρηση της υπαγωγής στο καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης της χώρας καταγωγής για ένα ορισμένο διάστημα παρά την εργασία στο εξωτερικό και την εξαγωγή των παροχών μετά την επάνοδο στην χώρα καταγωγής.

²⁵ συμπεριλαμβάνονται τα βασικά συνταξιοδοτικά δικαιώματα, η υγειονομική περίθαλψη, οι παροχές ανεργίας

²⁶ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1408/71 του Συμβουλίου περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, και εκτελεστικός κανονισμός (ΕΟΚ) 574/72

Υπάρχουν και άλλα προβλήματα διότι οι εργαζόμενοι προσφεύγουν όλο και περισσότερο σε **συστήματα συμπληρωματικών συντάξεων** για να διασφαλίσουν τη συνταξιοδότησή τους. Εντούτοις, οι προϋποθέσεις απόκτησης, διατήρησης και μεταφοράς δικαιωμάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης συνήθως δεν ανταποκρίνονται στις ιδιαιτερότητες των διακινούμενων εργαζομένων όπως οι ερευνητές. Θα μπορούσαν να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τα δικαιώματα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης που να αφορούν ειδικά τους ερευνητές.

Επί του παρόντος βρίσκεται υπό διαπραγμάτευση μια πρόταση οδηγίας που αφορά τη φορητότητα των δικαιωμάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης. Η προταθείσα οδηγία είναι ωστόσο απίθανο να καλύψει τη δυνατότητα μεταφοράς αυτών των δικαιωμάτων. Είναι επομένως επιθυμητό **να διερευνηθεί** μεσοπρόθεσμα **η σκοπιμότητα της λήψης μέτρων για τη διευκόλυνση της μεταφοράς των δικαιωμάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης** των ιδιαίτερα κινητικών εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων των ερευνητών.

Θα πρέπει να ενθαρρυνθούν, αφενός, οι συνταξιοδοτικοί φορείς να καθιερώσουν πανευρωπαϊκά καθεστώτα συνταξιοδότησης ειδικά για τους ερευνητές και, αφετέρου, οι επιχειρήσεις να προσφεύγουν σε συνταξιοδοτικούς φορείς άλλων κρατών μελών της ΕΕ. Με τον τρόπο αυτό, οι διακινούμενοι ερευνητές θα έχουν τη δυνατότητα να εξακολουθήσουν να υπάγονται στο ίδιο επικουρικό συνταξιοδοτικό ταμείο για όσο διάστημα εργάζονται σε διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ και ταυτόχρονα να συμμορφώνονται με τις διαφορετικές διατάξεις κοινωνικού, εργατικού και συνταξιοδοτικού δικαίου των συμμετεχόντων κρατών μελών. Για τον σκοπό αυτό θα χρειασθεί να προβλεφθεί δυνατότητα εξαίρεσης για τις περιπτώσεις που το εθνικό δίκαιο υποχρεώνει τους ερευνητές να υπαχθούν σε οικείο συνταξιοδοτικό ταμείο.

Προτεινόμενες δράσεις προτεραιότητας:

- Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι ερευνητές και οι εργοδότες τους έχουν πρόσβαση σε ευπρόσιτες και στοχοθετημένες πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων κοινωνικής ασφάλισης της ΕΕ και σχετικά με τις επιπτώσεις της διασυνοριακής κινητικότητας στις επικουρικές συντάξεις, μεταξύ άλλων βελτιώνοντας τις υφιστάμενες ευρωπαϊκές και εθνικές πηγές πληροφοριών όπως ο ιστότοπος EULisses²⁷.
- Τα κράτη μέλη αξιοποιούν καλύτερα το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο και συνομολογούν κατάλληλες διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες για τις παρεκκλίσεις που προβλέπονται από τον κανονισμό 1408/71, προς όφελος των ερευνητών.
- Τα κράτη μέλη συμπεριλαμβάνουν, στις διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες κοινωνικής ασφάλισης που συνάπτουν με τρίτες χώρες, κανόνες που διευκολύνουν τη διεθνή κινητικότητα των ερευνητών.
- Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη αξιολογούν την αναγκαιότητα έκδοσης, εκ μέρους της Επιτροπής ή του Συμβουλίου, σύστασης για τη διευκόλυνση της μεταφοράς των δικαιωμάτων επικουρικής σύνταξης των ιδιαίτερα κινητικών εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων των ερευνητών.
- Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν την καθιέρωση πανευρωπαϊκών καθεστώτων συνταξιοδότησης ειδικά για τους ερευνητές.

4.3. Βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης και εργασίας

Οι συνθήκες απασχόλησης και εργασίας είναι οι παράγοντες που καθορίζουν την ελκυστικότητα οποιασδήποτε σταδιοδρομίας. Όπως συμβαίνει και με άλλα επαγγέλματα, το επίπεδο των αποδοχών και οι δυνατότητες εξισορρόπησης της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής έχουν μεγάλη σημασία, αλλά οι ερευνητές θεωρούν τουλάχιστον εξίσου σημαντικές παραμέτρους τον τρόπο ανταμοιβής των ακαδημαϊκών επιδόσεων και την ύπαρξη ενός θετικού και υποστηρικτικού εργασιακού περιβάλλοντος που να τους επιτρέπει από νωρίς να ασχοληθούν με τα ερευνητικά τους ενδιαφέροντα.

Παρά τις υπό εξέλιξη σημαντικές μεταρρυθμίσεις, τα συστήματα ανταμοιβής και προαγωγής που εφαρμόζουν πολλοί δημόσιοι ερευνητικοί οργανισμοί εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται από έλλειψη ευελιξίας και συχνά μειώνουν την ανταγωνιστικότητα, ιδίως των πανεπιστημίων, στη διεθνή αγορά. Σε πολλά κράτη μέλη, **οι όροι απασχόλησης του ερευνητικού εργατικού δυναμικού είναι δύο ταχυτήτων: αφενός, συμβάσεις εργασίας περιορισμένου χρόνου για τους νέους ερευνητές και, αφετέρου, συμβάσεις αορίστου χρόνου και ελάχιστη επαγγελματική κινητικότητα για τους πεπειραμένους ερευνητές.** Επομένως, οι κοινές αρχές "ευελισφάλειας"²⁸ που εξέδωσε προσφάτως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατόπιν συναίνεσης των κοινωνικών εταίρων ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τους ερευνητές.

²⁷ http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/eulisses/jetspeed/

²⁸ "Για τη θέσπιση κοινών αρχών όσον αφορά την ευελιξία με ασφάλεια: περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας μέσω της ευελιξίας με ασφάλεια", COM(2007)359

Οι νέοι ερευνητές συνήθως απασχολούνται, βάσει προσωρινών συμβάσεων περιορισμένου χρόνου, στην εκτέλεση συγκεκριμένων ερευνητικών έργων. Αυτό περιορίζει τις ευκαιρίες μετάβασης στο καθεστώς του ανεξάρτητου ερευνητή για πολλούς ταλαντούχους ερευνητές. Ορισμένοι μάλιστα ταλαντούχοι ερευνητές αναγκάζονται να αναζητήσουν αλλού καλύτερες προοπτικές επαγγελματικής ανέλιξης, κάτι το οποίο καθυστερεί την εμφάνιση της επόμενης γενιάς ηγετικών μορφών στον χώρο της έρευνας. Στους νέους μάλιστα ερευνητές συνήθως προσφέρονται άτυπες μορφές ανταμοιβής (π.χ. επιδόματα, υποτροφίες) οι οποίες περιορίζουν την πρόσβασή τους στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης και επικουρικής σύνταξης βάσει του εφαρμοστέου εθνικού καθεστώτος κοινωνικής ασφάλισης.

Αντιθέτως, οι **πεπειραμένοι ερευνητές** συνήθως απασχολούνται βάσει συμβάσεων αορίστου χρόνου ενώ η επαγγελματική τους ανέλιξη βασίζεται περισσότερο στην αρχαιότητα παρά στις επιδόσεις. Δεν έχουν επομένως αρκετά κίνητρα για να αλλάξουν επαγγελματική κατεύθυνση, π.χ. να εργαστούν σε άλλη χώρα ή σε άλλο τομέα, είτε με πλήρες είτε με μειωμένο ωράριο, ή να ασκήσουν καθήκοντα συμβούλου. Αυτά και άλλα αντικίνητρα, όπως η απώλεια συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, ελαχιστοποιούν επίσης τον δυνητικό ρόλο των **συνταξιούχων ερευνητών και των ερευνητών που βρίσκονται στο τέλος της σταδιοδρομίας τους**. Υπό διαφορετικές συνθήκες, πολλοί από τους ερευνητές αυτούς θα ήταν πρόθυμοι να αναλάβουν καθήκοντα π.χ. πλαισίωσης νεότερων επιστημόνων, παροχής συμβουλών και τεχνογνωσίας για τη χάραξη πολιτικής ή προώθησης ερευνητικών σταδιοδρομιών.

Οι περισσότεροι ερευνητικοί οργανισμοί στην ΕΕ δεν δίνουν πάντοτε προτεραιότητα **στη συμφιλίωση της επαγγελματικής και της ιδιωτικής ζωής**, κάτι το οποίο πλήττει ιδίως την επαγγελματική σταδιοδρομία των γυναικών. Στις υψηλότερες θέσεις ερευνητικής σταδιοδρομίας εξακολουθεί να παρατηρείται σοβαρή υποεκπροσώπηση των γυναικών παρά το γεγονός ότι ο αριθμός των γυναικών κατόχων διδακτορικού υπερβαίνει εκείνον των ανδρών.

Όσον αφορά τα επίπεδα αποδοχών των ερευνητών, παρατηρούνται σημαντικές διαφορές τόσο στο εσωτερικό του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας όσο και σε σχέση με άλλες περιοχές του κόσμου, ακόμη και με συνυπολογισμό του κόστους ζωής και των μεγάλων διαφορών μεταξύ των μέσων μισθών των ανδρών και γυναικών ερευνητών. Οι διαφορές αυτές δημιουργούν στρέβλωση της ενιαίας αγοράς εργασίας και μπορεί να ωθήσουν τους ερευνητές να αξιοποιήσουν τις καλύτερες προοπτικές που προσφέρονται σε άλλους οικονομικούς κλάδους ή εκτός Ευρώπης.

Προτεινόμενες δράσεις προτεραιότητας:

- Τα κράτη μέλη, οι χρηματοδότες και οι εργοδότες βελτιώνουν τις προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης των πρωτόπειρων ερευνητών, ακολουθώντας τις "αρχές της ευελισφάλειας", της τακτικής αξιολόγησης, της παροχής ευρύτερης αυτονομίας και καλύτερης κατάρτισης· οι οργανισμοί χρηματοδότησης της έρευνας συνεκτιμούν την επαγγελματική εξέλιξη κατά την αξιολόγηση των προτάσεων ερευνητικών έργων·
- τα κράτη μέλη, οι χρηματοδότες και οι εργοδότες εισάγουν προοδευτικά μεγαλύτερη ευελιξία στις συμβατικές και διοικητικές ρυθμίσεις και στις αντίστοιχες εθνικές νομοθετικές διατάξεις που αφορούν τους πεπειραμένους ερευνητές και τους ερευνητές που βρίσκονται στο τέλος της σταδιοδρομίας τους, ανταμείβοντας τις υψηλές επιδόσεις και επιτρέποντας άτυπες μορφές σταδιοδρομίας·

- οι εργοδότες και οι χρηματοδότες διασφαλίζουν επαρκή κάλυψη κοινωνικής ασφάλισης για όλους τους ερευνητές που λαμβάνουν επιδόματα και υποτροφίες από το δημόσιο·
- τα κράτη μέλη και οι δημόσιοι ερευνητικοί οργανισμοί διασφαλίζουν ότι οι οργανισμοί επιλογής και χρηματοδότησης επιτυγχάνουν ισόρροπη εκπροσώπηση των δύο φύλων, και υιοθετούν συστηματικά πολιτικές οι οποίες παρέχουν και στα δύο φύλα τη δυνατότητα να ακολουθήσουν επιστημονική σταδιοδρομία απολαμβάνοντας κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ της επαγγελματικής και της ιδιωτικής ζωής, για παράδειγμα πολιτικές υπέρ της διπλής σταδιοδρομίας.

4.4. Βελτίωση της κατάρτισης και των δεξιοτήτων και αύξηση της πείρας των ερευνητών

Οι ερευνητές πρέπει να διαθέτουν όλες τις δεξιότητες που είναι αναγκαίες ώστε να είναι σε θέση να εκπληρώνουν διαφορετικούς ρόλους στη σύγχρονη οικονομία της γνώσης. Πιο συγκεκριμένα, οι επιχειρήσεις ευδοκούν όλο και περισσότερο σε ένα περιβάλλον "ανοικτής καινοτομίας", στο οποίο οι διασυνδέσεις μεταξύ τους και με τους δημόσιους ερευνητικούς οργανισμούς χρησιμοποιούνται για τη διερεύνηση ιδεών και την αποτελεσματικότερη ανάπτυξη προϊόντων. **Οι δεσμοί μεταξύ μιας άριστης δημόσιας ερευνητικής βάσης και των επιχειρήσεων έχουν επομένως ζωτική σημασία.** Η ίδια η επιστήμη εξελίσσεται επίσης, ενώ δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην πολυεπιστημονική και διεπιστημονική έρευνα, στην ανταγωνιστική χρηματοδότηση, στη διεθνή συνεργασία και στη μετατροπή των αποτελεσμάτων της έρευνας σε επιτυχημένες καινοτομίες.

Εντούτοις, **οι περισσότεροι ερευνητές στην Ευρώπη εξακολουθούν να λαμβάνουν παραδοσιακή ακαδημαϊκή κατάρτιση.** Πολύ συχνά δεν διαθέτουν τις δεξιότητες και τα προσόντα εκείνα που θα τους επιτρέψουν π.χ. να διαχειριστούν τη διανοητική ιδιοκτησία, να υποβάλουν προσφορές για τη χρηματοδότηση έργων ή να δημιουργήσουν μια δική τους επιχείρηση. Οι ερευνητές που εργάζονται σε ΜΜΕ συχνά διαπιστώνουν ότι χρειάζεται να διαχειρίζονται έργα, την επικοινωνία της επιχείρησης ή διανοητική ιδιοκτησία. Οι καταξιωμένοι ερευνητές συχνά χάνουν την επαφή με τις πιο πρόσφατες τεχνικές και μεθόδους και δεν ενθαρρύνονται αρκετά να επεκτείνουν τις δεξιότητες και τα προσόντα τους κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους, π.χ. να καταλάβουν διευθυντικές θέσεις στον οργανισμό στον οποίο εργάζονται.

Η υπό εξέλιξη διακυβερνητική διαδικασία της Μπολόνια επιδιώκει να επιλύσει ορισμένα προβλήματα, όπως π.χ. η διαμόρφωση των διδακτορικών προγραμμάτων και η διασφάλιση της ποιότητας. Στην επίλυση των εν λόγω προβλημάτων θα συμβάλουν επίσης τα κοινοτικά μέτρα που λαμβάνονται βάσει του **έβδομου προγράμματος-πλαίσιου έρευνας** όπως τα "δίκτυα αρχικής κατάρτισης", η προταθείσα δράση περί κοινών διδακτορικών στο πλαίσιο του **προγράμματος Erasmus Mundus** και το **Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT).**

Χρειάζεται ωστόσο να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες σε εθνικό επίπεδο σχετικά με τις επαγγελματικές δεξιότητες και τη δια βίου μάθηση. **Οι ερευνητές θα πρέπει αποκτούν χρήσιμες εμπειρίες καθόλη τη διάρκεια της εκπαίδευσής τους και πέραν αυτής.** Με τον τρόπο αυτό θα έχουν καλύτερες προοπτικές επαγγελματικής σταδιοδρομίας και την ικανότητα να μετακινούνται μεταξύ οργανισμών, τομέων και χωρών. Η τυπική εκπαίδευση συμβάλλει σε αυτό μόνο εν μέρει. Για να δημιουργηθεί το κατάλληλο περιβάλλον, πολλοί θεσμικοί φορείς θα χρειαστεί να κάνουν αλλαγές, π.χ. να ενισχύσουν τους δεσμούς τους με τον ιδιωτικό τομέα.

Προτεινόμενες δράσεις προτεραιότητας:

- Τα κράτη μέλη αναπτύσσουν και υποστηρίζουν συνεκτικά εθνικά προγράμματα δράσης για τις δεξιότητες προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι ερευνητές διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες ώστε να συμβάλλουν πλήρως σε μια οικονομία και κοινωνία της γνώσης καθόλη τη σταδιοδρομία τους·
- τα κράτη μέλη διασφαλίζουν καλύτερους δεσμούς μεταξύ των πανεπιστημίων και των επιχειρήσεων, υποστηρίζοντας την τοποθέτηση ασκούμενων ερευνητών σε επιχειρήσεις και προωθώντας τη χρηματοδότηση διδακτορικών από τις επιχειρήσεις και τη συμμετοχή τους στην ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών.

5. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΡΑΞΗΣ

Για να συμβάλει με επιτυχία η εν λόγω σύμπραξη στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού ερευνητικού συστήματος παγκόσμιου κύρους, κάθε εταίρος θα πρέπει να συμβάλλει πλήρως σε αυτή. Είναι επομένως σκόπιμο:

- τα κράτη μέλη, το Συμβούλιο και η Επιτροπή να δεσμευτούν να επιτύχουν τους **κοινούς στόχους και να υποστηρίξουν τις προτεινόμενες δράσεις**·
- **τα κράτη μέλη να εκδώσουν, μέχρι τις αρχές του 2009, ένα εθνικό σχέδιο δράσης** το οποίο να ορίζει συγκεκριμένους στόχους και δράσεις για την επίτευξη των στόχων της σύμπραξης. **Λαμβανομένων υπόψη των διαφορετικών σημείων εκκίνησης των κρατών μελών, κάθε σχέδιο δράσης αναμένεται να εστιαστεί σε διαφορετικές πτυχές των γενικών στόχων της σύμπραξης**·
- οι προσδιορισθείσες **δράσεις προτεραιότητας να υλοποιηθούν πριν από τα τέλη του 2010**·
- η **Επιτροπή να καταβάλει προσπάθειες για τη βελτιστοποίηση της χρησιμοποίησης των υφιστάμενων κοινοτικών μηχανισμών**, συμπεριλαμβανομένων των μηχανισμών του ειδικού προγράμματος "Άνθρωποι" του ΠΠ7, με σκοπό την ενίσχυση της σύμπραξης·
- ως αναπόσπαστο μέρος της εν λόγω σύμπραξης, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή:
 - να προσδιορίσουν **ορθές πρακτικές και, κατά περίπτωση, να αναπτύξουν κοινές κατευθυντήριες γραμμές**·
 - να παρακολουθούν **την πρόοδο** σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ και να καταρτίζουν ετήσιες εκθέσεις βάσει δεικτών καθορισμένων από κοινού²⁹·
 - να αξιοποιούν **στον μέγιστο δυνατό βαθμό το υφιστάμενο κοινοτικό νομικό πλαίσιο** προς όφελος των ερευνητών·

²⁹ Στο κεφάλαιο 7 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής (SEC(2008)XXX) προτείνονται πιθανοί δείκτες.

- σύμφωνα με τον κεντρικό του ρόλο στη διακυβέρνηση των πρωτοβουλιών του ΕΧΕ, **το Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας να παρακολουθεί και να αξιολογεί την πρόοδο υλοποίησης των δράσεων της σύμπραξης**
- κατά τη λήξη του πρώτου σταδίου της σύμπραξης το 2010, να πραγματοποιηθεί μια **γενική αξιολόγηση της κατάστασης και των αποτελεσμάτων των δράσεων της σύμπραξης** και να εξεταστεί η αναγκαιότητα ανάληψης, εκ μέρους της ΕΕ, περαιτέρω δράσης για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων εκκρεμών ζητημάτων. Στην αξιολόγηση αυτή θα πρέπει να **ληφθούν πλήρως υπόψη οι απόψεις των ίδιων των ερευνητών**. Θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός **ενιαίου σημείου επαφής για τους ερευνητές** το οποίο θα τους επιτρέπει να γνωστοποιούν στη σύμπραξη παραδείγματα ορθών πρακτικών και τρέχοντα προβλήματα, καθώς και **της διοργάνωσης, το 2009, ενός μείζονος συνεδρίου** που θα χρησιμεύσει ως πλατφόρμα παρουσίασης των απόψεων των ερευνητών.